

folklorističkog istraživanja sada javljaju u novoj oštini. To su problemi kritike izvora, koja počinje od skupljanja, kritike neposrednih svjedočanstava, određivanja mjesta, vremena, društvenih odnosa i okolnosti i tako dalje. Očito je da će folklor u gradu biti još teže istraživati negoli onaj tradicionalni seljački. Boravak u jeftinom hotelu u tom poslu neće biti najneugodniji ni najteži doživljaj.

I napokon, na kraju ovog napisa, koji je ipak prikaz vrlo zanimljivog broja ovog časopisa, spomenut ću samo još jedno pitanje suvremenog istraživanja folkloru. To je pitanje bizarnosti i čudnovatnosti.

Etnologija je počela kao skupljanje čudnovatosti i to joj je dugo vremena bila i vrlina i mana. Vrlina utoliko što je zapažala razlike među kulturama i uočila relativnost kulturnih pojava, a mana zato što je privučena ekstravagantnošću zanemarivala ono obično, svakodnevno, što na kraju krajeva ipak određuje kulturu.

I materijal ovog broja »Journal of American Folklore«, a i neka suvremena etnološka istraživanja grada, nisu imuni na privlačnost ekstravagantnoga. Kad traži »folk« u gradu, Dorson ide među doseljenike, skupine koje najniže kotiraju na statusnoj ljestvici američkoga društva. I neki drugi etnolozi koji upozoravaju na subkulture govore o manjinama, hipijima ili astronautima.

Zar jedan blok kuća u kojima se stanovništvo ustalilo, bilo ono bijelo, crno ili neke druge boje, isto tako ne može stvoriti svoju kulturu i svoj folklor. Ili jedno poduzeće, razred, bilo kakvo udruženje u kojem se ljudi sastaju zbog zajedničkog interesa... Pri tome nije potrebno da njihov interes bude ekstravagantan: on može biti posve prozaičan. Jer kulturu ne tvori bizarnost, nego određeni tip veza, komunikacija među ljudima.

Dunja Rihman-Auguštin

GLASNIK ETNOGRAFSKOG MUZEJA U BEOGRADU, glavni urednik SLOBODAN ZEČEVIĆ, knj. 31—32, 1968—1969, Beograd 1969, 516 str.

Nastavljajući na prethodna etnološka istraživanja istočne Srbije, grupa stručnjaka Etnografskog muzeja u Beogradu javlja se s još jednom monografijom. Ova knjiga, kao i izložba pod naslovom *Tradicionalna kultura Negotinske krajine*, otvorena u beogradskom Etnografskom muzeju u prosincu 1970, svjedoče o kontinuiranom istraživanju koje ovaj kolektiv provodi u tom kraju otkrivajući jedno područje s neobično očuvanim značajkama tradicijske kulture, za etnologa izuzetno privlačno.

Monografija, pored uvoda, sadrži šesnaest radova: Miroslav Draškić, *Poreklo stanovništva i etnički procesi u selima negotinske opštine*; Dušanka Bojanić-Lukač, *Negotinska krajina u vreme turske vladavine — na osnovu izvora iz XV i XVI veka*; Dušan Maslovarić, *Zemljoradnja u Negotinskoj krajini*; Persida Tomić, *Stočarstvo*; Dušan Maslovarić, *Vinogradarstvo u Negotinskoj krajini*; Slobodan Zečević, *Ribolov na krajinskoj deonici Dunava*; Persida Tomić, *Dopunsko privređivanje*; Ljubomir Reljić, *Ishrana seoskog stanovništva komune Negotin*; Rabija Hasanbegović, *Arhitektura seoske kuće i privrednih zgrada u Negotinskoj krajini*; Jelena Arandelović-Lazić, *Narodna nošnja u Negotinskoj krajini*; Nikola Pantelić, *Društveni život u Negotinskoj krajini*; Slobodan Zečević, *Mitska bića narodnih verovanja severoistočne Srbije*; Petar Kostić, *Godišnji običaji u Negotinskoj krajini*; Slobodan Zečević,

»Praznik« (Slava) u severoistočnoj Srbiji; Dragoslav Dević, *Muzička tradicija Negotinske krajine (prilog etnomuzikološkoj analizi)*; Miodrag Lekić, *Etnografska građa u arhivi negotinske crkve*.

Iz razumljivih razloga, kako se i iz navedenih naslova vidi, nisu iscrpljeni svi aspekti seoskog života, odnosno nisu obuhvaćene sve teme zanimljive za etnologa i folklorista. Šteta je što nedostaje prilog o običajima životnog ciklusa, koji bi svakako upotpunio sliku negotinskog kraja. Može se zamijetiti i određena neujednačenost radova, kako u pristupu, tako i u načinu izlaganja, no to je prigovor koji teško mimoilazi djela s većim brojem suradnika.

Osobitu pažnju pobuđuje, očigledno, još nedovoljno jasno pitanje porijekla Vlaha u istočnoj Srbiji, koje za sobom povlači nepročišćena pitanja odnosa Srba i Vlaha, odnosno njihovih kultura. Čini se da i u tom pogledu ne postoji jedinstven stav autorâ. Većina je autora osjetila potrebu da odvoji građu sakupljenu među Vlasima od one koja se odnosi na Srbe (razlikujući i neke grupacije unutar jednih i drugih). Iako se na taj način usporedba sama po sebi nameće, ona nije uvijek i provedena. Naročito nedostaje opći rezime o odnosima dviju jezičnih grupa i procesima s njima u vezi, možda čak jedna zasebna studija. Tim prije što se u gotovo svim pojedinačnim radovima nalazi mnoštvo građe i zapažanja te vrste, a konstatira se i prisutnost intenzivnih procesa kulturne interakcije i mijene.

Ova monografija nije mogla izbjeći ni delikatna pitanja etničke pripadnosti i nacionalne svijesti stanovnika Negotinske krajine. Šteta je što se odgovor na njih tražio prvenstveno u historijskim dokumentima, antroponimiji, statističkim podacima o deklariranju nacionalne svijesti i subjektivnim dojmovima (tvrdnja da se Vlasi »intimno osećaju« Srbima, str. 27). Kulturni inventar dviju jezičnih grupa i bogata etnografska građa koju je ova monografija obuhvatila mogli su poslužiti da se njihovom analizom i komparacijom, dakle etnološkom metodom, pokušaju izvesti zaključci o tom i drugim problemima.

Ovaj broj »Glasnika« ne sadrži samo monografiju o Negotinskoj krajini nego i niz drugih priloga u rubrikama: Članci (Jasna Bjeladinović, *Narodna nošnja u Azbukovici*); Hronika (osam prikaza znanstvenih i stručnih sastanaka i izložbi održanih u razdoblju 1968—1969. godine); Prikazi (sedam većinom kraćih prikaza stručne literature); In memoriam (napis posvećen prof. dru Milenku Filipoviću); Bibliografija (Milica Matić-Bošković, *Etnologija u časopisu »Godišnjica Nikole Čupića«*). Zadnji spomenuti rad još je jedan prilog etnološkoj bibliografiji — očigledno je da »Glasnik Etnografskog muzeja« u Beogradu s pravom njeguje nesebičan i koristan rad te vrste.

Zorica Rajković

GLASNIK ETNOGRAFSKOG MUZEJA U BEOGRADU, glavni urednik SLOBODAN ZEČEVIĆ, knj. 33, Beograd 1970, 272 str.

Na uvodnom je mjestu u »Glasniku« dokumentirana studija Petra Kostića *Običaj postavljanja zastava na grob*. Ovaj običaj (zabilježen u zapadnoj i srednjoj Srbiji, na Kosovu i jednom dijelu Crne Gore) autor izvodi iz običaja nošenja stabla u pogrebnoj povorci (još održanom kod Vlaha u istočnoj Srbiji) i sađenja drveta na grobu, a u vezi sa vjerovanjem da se duša pokojnika naseljava u drvetu. Zastava je, prema Kostiću, zamijenivši stablo, dobila i ulogu nadgrobnog spomenika, čime autor ukazuje na jednu mogućnost tumačenja postanka nadgrobnih spomenika.